

Retrospektif Analiz

Yazar Erdem Kemal Neboğlu

Gönderim Tarihi: 01-Ağu-2022 09:48AM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1877603494

Dosya adı: Tam_metin_2.pdf (220.67K)

Kelime sayısı: 3365

Karakter sayısı: 22609

Türkiye’de 2012 ve 2021 Yılları Arasında Üniversitelerin Fakülte ve Enstitü Dergilerinde Yayınlanan İklim Değişikliği İle İlgili Makalelerin Değerlendirilmesi : Retrospektif Analiz

Evaluation Of Articles Related To Climate Change Published in Faculty and Institute Journals of Universities Between 2012 and 2021 in Turkey : Retrospective Analysis

Erdem Kemal NEBOĞLU¹ Belgin YILDIRIM²

¹Doktora Programı Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Çevre Sağlığı Disiplinlerarası Doktora Programı, Aydın, Türkiye.

²Doç.Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

ORCID ID: Erdem Kemal Neboğlu 0000-0003-1227-4933, Belgin Yıldırım 0000-0001-5451-5526

Öz

Amaç: Retrospektif türdeki bu araştırma Türkiye’de 2012-2021 yılları arasında fakülte ve enstitü dergilerinde yayınlanan iklim değişikliği konusuyla ilgili çalışmalarını analiz etmek için yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Çevre sağlığı alanında iklim değişikliği uygulamaları ile ilgili literatürde mevcut olan çalışmaları analiz eden bir araştırma prosedürü belirlenmiştir. Sonrasında iklim değişikliği anahtar kelimesi kullanılarak Google Scholar ve Dergipark veri tabanlarında bulunan 16.400 belge arasında seçme ve iyileştirme yöntemleri gerçekleştirilmiştir. Bulunan makaleler arasında iklim değişikliği ile ilgili olanlar titizlikle seçilmiştir. Konuyla ilgili olmayan, belirlenen tarih aralığında yayınlanmayan ve tam metine ulaşamayan çalışmalar çıkarıldığında kalan 61 çalışma bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. İncelenen makalelerin en çok araştırma makalesi türünde, tanımlayıcı ve iki yazarlı olduğu, veri toplama aracı olarak ölçek metodunun kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Bulgular:Yapılan araştırmalar arasında en fazla çevre bilimleri (sağlık, kentleşme, afetler, tarım ve hayvancılık) ve hukuk bilimi (uluslararası antlaşmalar) ile ilgili çalışmalara rastlanılmıştır. Araştırma iklim değişikliği ile ilgili yapılan çalışmaların son yıllarda arttığını ortaya koymuştur.

Sonuç: İklim değişikliklerinin olumsuz sonuçlarına dikkat çekmek amacıyla son on yıl içerisinde yapılan çalışmalar analiz edildiğinde sayılarında artış gözlenmiş ve literatürde bulunan önceki araştırmalarla benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Sağlığı, İklim Değişikliği, Küresel Isınma, Sağlık, Çevre Bilimleri

Abstract

Aim:This retrospective research was conducted to analyze studies on climate change published in faculty and institute journals in Turkey between 2012-2021 years.

Material and Methods: A research procedure was determined that analyzes the studies available in the literature on climate change practices in the field of environmental health. Using the climate change keyword, selection and improvement methods were carried out between 16,400 documents in Google Scholar and Dergipark databases. The articles on climate change have been meticulously selected from among the available articles. Articles that were not related to the subject, were not published within the specified date range and whose full text could not be reached were excluded, and the remaining 61 studies formed the sample of this article.

Results: It has been seen that the examined articles were mostly research articles, were descriptive and had two authors, and mostly the scale method has been used as a data collection tool. Among the researches, the most studies on environmental health (health, urbanization, disasters, agriculture and animal farming) and law science (international agreements) were found. This research has revealed that studies on climate change have increased in recent years.

Conclusion: When the studies conducted in the last ten years were analyzed in order to take attention to the negative consequences of climate change, an increase in their number was observed and similar results were obtained with previous studies in the literature.

Keywords: Environmental Health, Climate Change, Global Warming, Health, Environmental Sciences

1. Giriş (Introduction)

İklim sistemi, kara ve denizleri, su kaynaklarını, okyanusları ve canlı ekosistemlerinin bileşenlerinin birbirleri ile ilişkilerini içinde barındıran bir sistemdir (Türkeş & Tatlı 2011). Bir bölgenin iklimi o bölgenin, bitki örtüsünü, canlı çeşitliliğini, yer altı ve üstü kaynaklarını, toprak oluşumunu, fiziki coğrafi koşulları biçimlendirmektedir. Ayrıca insanların yeme içme alışkanlıkları, barınma ve giyinme ihtiyaçları, kültürleri ve yaşayış biçimleri, sosyal ve ekonomik etkinlikler o bölgedeki iklime bağlılık göstermektedir (Koç 2001). İklim değişikliği ise, atmosferdeki sıcaklıklar ve ortalama hava düzenlerinin uzun vadede uğradıkları değişimleri ifade etmektedir. Bu değişimler güneş döngüsündeki doğal hareketlerden kaynaklanacağı gibi insan faaliyetleri sonucunda da ortaya çıkabilir. Doğal etkilere, el nino etkisi, volkanik etkiler, akıntı sistemleri, güneş yörüngesindeki değişimler verilebilir (Nasa 2022). İnsan eliyle faaliyetlere örnek olarak kömür, petrol gibi fosil yakıtların kullanılması, nüfus artışı, sanayileşme ve kentleşme, ormanların azaltılması gösterilebilir. Kullanılan fosil yakıtlar sera gazı meydana getirecek ve atmosferin ısınmasına sebep olacaktır (UN 2022). Sera gazları iklim değişikliklerinin baş aktörü rolündedir ve yeryüzünden uzay boşluğuna yansımaları gereken güneş ışınlarını atmosfer içerisinde hapseder, gazların atmosfer dışına çıkamaması yerküre içerisindeki dengeleri alt üst eder. Sera gazları çeşitli oranlarda küresel ısınmaya yol açmaktadır. Bu oranlar şu şekildedir: Karbondioksit (%50), kloroflorokarbon (%22), metan (%14), ozon (%17) ve nitröz oksit (%4) 'tır (Behrend 1994). İklim yapısının değişmesinin etkileri tek bir bölge ve şehir ile sınırlı değildir. Bütün dünyada tüm sektörleri ve bölgeleri olumsuz etkilemektedir. Etkilenen bu sektörler arasında, hayvancılık ve tarım, ulaşım, sağlık, enerji yer almaktadır. Dünya sıcaklık ortalamaları yaşanan iklim değişiklikleriyle beraber sürekli artış göstermektedir. Öyle ki sanayi devriminden bu yana ölçülen karbondioksit gazı oranında %35 artış gözlenmiştir (Kiraz & Özmen 2021). 19.yüzyıldan sonra yapılan araştırmalar gösteriyor ki yerküre sıcaklığı sürekli olarak artış göstermektedir. Son otuz yılda incelenen sıcaklık değerleri daha önceki her bir on yılda ölçülen sıcaklık değerlerinden daha fazladır ve buna bağlı olarak içerisinde bulunduğumuz yüzyılın ilk on yılı yaşanan en sıcak periyot olmuştur. Arazi ve okyanusların sıcaklık değerleri ölçüldüğünde, 1880-2012 yılları arasındaki periyotta 0.85 derecelik bir artış, 1951-2012 arasındaki dönemde ise 0.72 derecelik bir artış gözlemlenmiştir. 1986-2005 dönemi ile 1850-1900 dönemi sıcaklık artışı bakımından karşılaştırıldığı zaman fark 0.61 derece olarak belirlenmiştir. Sıcaklık artışlarının sürekli olarak yaşanacağı ve 2035 yılına gelindiğinde 0.3 derece ile 0.7 derecelik bir artış gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Tüm bu olumsuz öngörülere rağmen herhangi bir önlem alınmazsa 21.yüzyılın sonlarına gelindiğinde yerkürede 2 derecelik bir sıcaklık artışı yaşanması kaçınılmazdır (IPPC 2015). Ağustos 2021'de yayımlanan raporda ise atmosferdeki sıcaklık artışının son iki bin yıldır görülmemiş bir düzeye ulaştığı vurgulanmıştır (IPPC 2021). İklim değişikliği 1979 yılında 1.Dünya İklim Konferansında ele alınmış ve olumsuz etkilerinden bahsedilerek gelecekte tehdit yaratacak koşullarla ilgili tahminlerde bulunulmuştur. İklim değişikliklerinin etkileriyle mücadele kapsamında önemli bir adım olarak 1992'de BMİDÇS (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi) imzalanmıştır (BM 2002). Bu sözleşme 1997 yılında Kyoto'da düzenlenen taraflar konferansında kabul edilmiştir. Bu protokolde BMİDÇS sözleşmesinde bulunmayan hukuki yükümlülükler ve bağlayıcılık maddeleri ele alınmış ve uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırım hükümleri oluşturulmuştur. İmzalanan protokol 2005 yılında 191 ülke ve Avrupa Birliği' nin katılımıyla yürürlüğe girmiştir (ÇSİDB 2022). 2015 yılında Paris'te BMİDÇS 21. Taraflar Konferansında imzalanan Paris Anlaşması, 2020 yılında geçerliliğini yitirmiş olan Kyoto Protokolü'nün devamı niteliğindedir. Taraf ülkeler bu anlaşmaya göre sera gazının azaltılmasıyla ilgili çeşitli taahhütlerde bulunmuşlardır. 2016 yılında yürürlüğe giren bu anlaşma, 1 yıldan az bir sürede yürürlüğe giren ilk anlaşma olma özelliğini kazanmıştır. Bu anlaşmayla sıcaklık artışını sanayi devrimi öncesine kıyasla 2 derece altına düşürmeyi hedeflemektedir (TCDB 2022).

2. Materyal ve Yöntemler (Materials and Methods)

Araştırma, Türkiye’de 2012-2021 yılları arasında fakülte ve enstitü dergilerinde yayınlanan iklim değişikliği konusuyla ilgili çalışmaların çeşitli özelliklerini değerlendirmek ve analiz etmek amacıyla tanımlayıcı ve retrospektif türde planlanmış ve uygulanmıştır. Türkiye’de 2012-2021 yılları arasında fakülte dergilerinde yayınlanan iklim değişikliği konusuyla ilgili çalışmalar, Türkiye’de 2012-2021 yılları arasında enstitü dergilerinde yayınlanan iklim değişikliği konusuyla ilgili çalışmalar ve Türkçe yazılmış makaleler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilmeme kriteri olarak araştırmanın tam metnine ulaşamayan ve açık erişimi olmayan yayınlar uygun görülmüştür. Bu çalışmada Google Scholar ve Dergipark veritabanları kullanılarak Türkiye’de 2012-2021 yılları arasında fakülte ve enstitü dergilerinde yayınlanan iklim değişikliği konusuyla ilgili çalışmalara ulaşılmıştır. Araştırmanın evrenini oluşturan 16.400 belge arasında filtreleme ve iyileştirme yöntemleri uygulanmıştır. İklim değişikliği anahtar kelimesi kullanılarak ulaşılan çalışmalar filtrelenmiş ve son 10 yılda konuyla ilgili yazılan 327 makale arasından üniversite dergileri yayınları seçilerek örnekleme oluşturan 61 tanesi bu araştırmaya konu edinmiştir. SPSS paket programı kullanılarak araştırmaya dahil edilen makalelerin, son on yıllık periyoda göre dağılımı, çalışma alanları, araştırmaların türleri, kullanılan analitik metodları kategorilere ayrılarak analiz edilmiştir.

3.Bulgular (Results)

Veritabanlarında iklim değişikliği anahtar kelimesi kullanılarak yapılan arama sonucunda ulaşılan 16400 (n) çalışmanın 327’sini (%2) iklim değişikliği başlığı altında son on yıl içerisinde yapılan çalışmalar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 61 (%0,37) çalışmayla oluşturulmuştur. Yapılan çalışmaların yıllara göre değerlendirmesi yapıldığında son 5 yılda yapılan çalışma sayısı ilk 5 yılda yapılan çalışma sayısından fazladır. Son iki yılda ise diğer yıllara göre artış gözlenmiştir.

Tablo 1. Yayınlanan tüm makalelerin yıllara göre dağılımı

Yıl	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Top
n	1	2	1	3	2	8	12	4	14	14	61
%	2	3	2	5	3	13	19	7	23	23	100

Türkiye’de 2012-2021 yılları arasında üniversitelerin fakülte ve enstitü dergilerinde yayınlanan iklim değişikliği konusuyla ilgili çalışmaların 57’sinin (%93) araştırma makalesi, 4’ünün (%7) derleme makalesi olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırmada olgu sunumuyla ilgili yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Tablo 2. Araştırmaya konu edilen makalelerin içerik yönünden kategorize edilmesi

Makale Türü (n=61)	n	%
Araştırma Makalesi	57	93
Derleme	4	7
Olgu Sunumu	0	0
Araştırma Türü (n=61)	n	%
Tanımlayıcı	33	54
Kesitsel	9	15
Analitik	11	18
Kohort	3	5
Olgu Kontrol	5	8

Yazar Sayısı (n=61)	n	%
Tek Yazar	23	37
İki Yazar	28	46
Üç Yazar	9	15
Dört Yazar ve Fazlası	1	2
Veri Toplama Araçları(n=61)	n	%
Ölçek	46	75
Soru Formu	15	25

Makalelerin 33'ünün (%54) tanımlayıcı, 9'unun (%15) kesitsel, 11'inin (%18) analitik, 3'ünün (%5) kohort, 5'inin (%8) olgu kontrol türünde araştırma olduğu görülmüştür. Yazılan makalelerin yazar sayılarına bakıldığı zaman araştırmaların 23'ü (%37) tek yazarlı, 28'i (%46) iki yazarlı, 9'u (%15) üç yazarlı, 1 tanesi ise (%2) dört yazarlıdır. Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarından 46'sı (%75) ölçek türünde, geri kalan 15'i (%25) ise soru formu şeklindedir.

Tablo 3. Araştırmaların yapıldığı çalışma alanları

Çalışma Alanları (n=61)	n	%
Çevre Bilimleri	27	44
Küresel Isınma	7	26
Tarım ve Hayvancılık	5	19
Kentleşme Sorunları	5	19
Çevre Sorunları	4	15
Eylem Planları	2	7
Afetler	2	7
İnsan Sağlığı	2	7
Hukuk	11	18
Uluslararası Antlaşmalar	5	45
Yasal Düzenlemeler	4	18
İnsan Hakları	2	37
Eğitim	6	10
Öğrencilerin Farkındalık Düzeyleri	4	67
Diğer	2	33
Enerji	7	11
Yenilenebilir Enerji	5	71
Teknoloji	2	29
Ekonomi	5	8
Üretim ve Piyasalar	3	60
Turizm	1	20
Diğer	1	20
Tolum Bilim	4	7
Toplum Bilinci	3	75
Çevreci Hareketler	1	25
Diğer	1	2

Türkiye'de 2012-2021 yılları arasında üniversitelerin fakülte ve enstitü dergilerinde yayınlanan iklim değişikliği konusuyla ilgili araştırmalar çalışma alanlarına göre incelendiğinde çevre bilimleri alanında 27 (%44), hukuk alanında 11 (%18), eğitim alanında 6 (%10), enerji alanında 7 (%11), ekonomi alanında 5 (%8), toplum bilim alanında 4 (%7) ve diğer alanlarda 1 (%2) makale saptanmıştır. Çevre bilimleri konusu ile ilgili yayınlanan 27 makaleden 7'si (%26)

küresel ısınma, 5'i (%19) tarım ve hayvancılık, 5'i (%19) kentleşme sorunları, 4'ü (%15) çevre sorunları, 2'si (%7) eylem planları, 2'si (%7) afetler, 2'si (%7) insan sağlığıyla ilgilidir. Hukuk alanında yapılan çalışmaların 5'i (%45) uluslararası antlaşmalar, 4'ü (%18) yasal düzenlemeler, 2'si (%37) insan hakları konularıyla ilgilidir. Eğitim alanında yapılan çalışmaların 4'ü (%67) öğrenci farkındalık düzeyleri ile ilgilidir. Eğitimle ilgili diğer alanlarda 2 (%33) çalışma yapılmıştır. Enerji ile ilgili yapılan çalışmaların 5'i (%71) yenilenebilir enerji ile ilgili iken, 2'si (%29) teknolojik gelişmelerle ilgilidir. Ekonomi alanında yapılan çalışmaların 3'ünü (%60) üretim ve piyasalar oluştururken, 1'ini (%20) turizm oluşturmaktadır. Kalan 1 (%20) çalışma ekonomi yöntemleriyle ilgilidir. Toplum bilim alanında yapılan çalışmaların 3'ü (%75) toplum bilinci ile ilgili iken kalan 1 (%25) çalışma ise çevreci hareketlerle ilgilidir.

3. Tartışma (Discussion)

İklim değişikliği yalnızca çevresel problemler yaratmakta kalmayıp sosyoloji, siyaset, ekonomi gibi alanlarda da etkilidir. Bu problemlerin belirlenmesi, sınıflandırılması ve yapılan çalışmaların istatistiksel olarak ortaya çıkarılması amacıyla 2012-2021 yılları arasında üniversite dergilerinde yayınlanan makalelerin detaylı incelenmesine odaklanılmıştır. 21. yüzyılın en büyük sorunlarından biri olan iklim değişikliği ile ilgili Türkiye'de birçok çalışma yapılmıştır. Kiraz (2019)'a göre iklim değişikliklerinin olumsuz sonuçlarıyla mücadele edilmez ise tarım ve hayvancılık durma noktasına gelecek, biyolojik çeşitlilikte azalmalar meydana gelecek, temiz su ve gıdaya ulaşmada sorunlar yaşanacaktır. İnsan sağlığı açısından bakıldığında zaman ise salgın hastalıklar artış gösterecek ve ölümler görülecektir. İklim değişikliklerinin yaşanmasıyla birlikte aşırı hava olayları meydana gelecek yaşanan afet sayılarında artış gözlenecektir. Bu artış beraberinde özellikle hassas grupların kötü etkilenmesini getirecek ve can ve mal kayıplarına yol açacak, iklim göçleri yaşanacak, sosyoekonomik eşitsizlikler meydana gelecek ve sağlık okuryazarlığında azalma yaşanacaktır (Kiraz 2019). Bu yüzden iklim değişikliği gerçeğini kabullenmek, sonuçlarına hazırlıklı olup gerekli önlemleri almak gerekmektedir. Bu çalışma araştırmacılara iklim değişikliğine dikkat çekilebilmesi, olumsuz sonuçlarının iyileştirilmesi için literatürde en çok çalışılan ve önem arz eden konulara odaklanılması konusunda ışık tutacaktır (Koçak & Yıldırım 2021). Bu araştırmanın sonuçlarına göre iklim değişikliği hakkında yayınlanan çalışmalar içerisinde en fazla sayıda araştırma makaleleri (57'si) sahiptir. Bu sonuç, Lukwale & Sife (2017), Garcia et al., (2021), Akerlof et al., (2022), Sweileh (2020), Zuraidi et al., (2021) yaptıkları araştırmaların sonuçlarıyla aynı doğrultudadır (Akerlof et al., 2022; Garcia et al., 2021; Lukwale & Sife 2017; Sweileh 2020; Zuraidi et al., 2021). Gaeta et al., (2021), Yuan & Sun (2021), Zhang (2021), Garcia et al., (2021), Akerlof et al., (2022), Pu et al., (2021), Einecker & Kirby, (2020), Awolesi et al., (2019), iklim değişikliklerinin etkilerini ortaya koyan çeşitli araştırmaları analiz etmek için yaptıkları çalışmalarda 2012 yılından itibaren yayınlanan makalelerdeki artışa dikkat çekmişlerdir. Bu araştırma da bahsedilen analizlerle aynı sonuçları paylaşmaktadır. Son on yıl içerisinde yapılan çalışmalar önceki on yıllara göre yapılan çalışmaların sayısından fazladır. BM Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) (2020), son on yılın dünya tarihine bakıldığında zaman en sıcak on yıl olduğunu açıklamıştır. Son 170 yıl 5 yıllık periyotlar halinde değerlendirildiğinde ise geride kalan son beş yılın en sıcak dönem olduğu saptanmıştır. Son yıllarda ölçülen sıcaklık ortalamaları sanayi öncesi döneme göre (1850-1900 yılları arası) 1,1 derece artış göstermiştir (WMO 2020). EU İklim Değişikliği Gözlemleme Kurumu (Copernicus) (2020), aşırı hava olaylarının etkisi ve iklimsel değişikliklerle birlikte her geçen yıl sera gazı salınımının rekor seviyelere ulaşacağını, sıcaklık artışının 3 derece artmasının bile olağan sayılabileceğini belirtmiştir. İklim değişikliklerinin meydana gelmesiyle birlikte ekolojik çeşitlilikler azalacak, verimli bitki örtüsünü barındıran topraklar kuraklıkla birlikte yok olacak, hava kirliliği ve sağlık sorunları artış gösterecek ve aşırı hava olaylarının oranında bir sıçrama yaşanacaktır (Copernicus 2020). İklim değişikliklerinin tüm bu olumsuz etkilerine dikkat çekmek, çözüm üretmek ve eylem planlarını harekete geçirmek amacıyla son on yılda yapılan çalışmalarda artışlar gözlemlenmiştir sonucuna varabiliriz (Akerlof et al., 2022; Awolesi et al., Gaeta et al., 2021; Garcia et al., 2021; Pu et al., 2021; Yuan & Sun 2021; Zhang et al., 2021; 2019; Zuraidi et al., 2021). Yazar sayısı baz alınarak yapılan analizde en fazla tek yazarlı 23 (%37) ve iki yazarlı 28 (%46)

çalışmalara rastlanılmıştır. Lukwale & Sife (2017) yaptıkları çalışmada da en fazla tek ve iki yazarlı sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları yapılan bu çalışmanın sonuçlarıyla aynı doğrultudadır (Lukwale & Sife 2017). İklim değişikliği ile ilgili yapılan çalışmalar konularına göre sınıflandırılmış ve çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre bu konuda retrospektif analizler arasında yapılan seçme iyileştirme yöntemleri sonucunda en fazla çevre bilimleri başlığı altındaki 27 (%44) çalışmaya rastlanılmıştır. Bu sonuç, Geata et al., (2021), Yuan & Sun (2021), Riahinia et al., (2019), Yang et al., (2018) yaptıkları araştırma sonuçlarıyla aynı doğrultudadır. Çevre bilimleri içerisinde, biyolojik ve fizik bilimleri, bununla birlikte bitki bilimi, toprak bilimi, limnoloji, jeoloji, mineraloji, okyanus bilimleri ekoloji gibi bilim dallarını barındırır. Çevre bilimleri ile ilgilenen araştırmacılar, insan ve çevre ilişkilerini, dünyada gerçekleşen doğa olayları ve aşırılıklarını, alternatif enerji kaynaklarını, küresel iklim değişimlerini, çevre sorunlarının beraberinde getirdiği sağlık sorunlarını incelemek isteyeceklerdir. Tüm bu karmaşık çevre problemlerini çözüme ulaştırmak için çevre bilimi gibi disiplinlerarası bir yaklaşıma gereksinim duyacaklardır. İklim değişikliklerinin sonuçlarının değerlendirilmesinde en çok çevre bilimi alanının tercih edilmesinin sebepleri arasında bu sayılan unsurları gösterebiliriz (Gaeta et al., 2021; Riahinia et al., 2019; Yang et al., 2018; Yuan & Sun., 2021). Yapılan araştırmalar analiz edildiğinde yayınlara konu edilen çeşitli konu kategorilerine rastlanılmıştır. Bu konular ekonomik etkiler, farkındalık, göç, sosyal bilimler, kentleşme, enerji gibi konulardır. IMF (2019) yayımladığı raporda 1960 ile 2014 yılları arasında 174 ülkenin incelendiğini ve analiz sonuçlarına göre kişi başı reel üretim artışının sıcaklık artışlarından olumsuz etkilendiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte sıcaklıkların azaltılması yönünde strateji ve politikaların üretilmemesi durumunda 2100 yılına gelindiğinde küresel reel hasılanın %7 den daha fazla azalacağını öngören sonuçlara ulaşılmıştır (IMF 2019). McKinsey (2020) raporuna göre ise olumsuz etkiler ekonomik seviyeleri farklı olan ülkeler arasında eşit olmayan bir şekilde yaşanacaktır. Buna göre, kişi başına düşen milli gelir düzeyi düşük olan bölgeler ve ülkeler daha fazla makroekonomik risk altında olacaktır. Ortaya çıkacak bu riskin sebepleri arasında gelir seviyesi düşük olan ülkelerin fiziksel eşiklere yakın iklimlere sahip olması gösterilebilir. Raporda bu bölgelerin aşırı sıcaklara maruz kaldığı, değişen iklime adapte olunması için yeterli finansal kaynaklara sahip olmadığı belirtilmiştir. İklim değişikliklerinin ekonomiye olumsuz etkileri arasında, tarımsal çıktılarının azalması, turizmin olumsuz etkilenmesi, altyapı ve taşınmaz güvenliklerinin sağlanamaması gibi sonuçlar gösterilebilir. İklim değişikliklerinin bu olumsuz yansımaları ekonomi alanıyla bağlantılı çalışmaların yapılmasını gerektirmektedir (McKinsey 2020). Ekonomik problemlerin yanı sıra kentleşme sorunlarının da yaşanması olasıdır. Modern yaşam tarzları ve geniş metropoller hazır tüketime yol açacak, kaynak kıtlığı yaşanacaktır. Bu ihtiyaçlara yetişebilmek için sanayileşmenin artmasıyla birlikte çevreye atılan kimyasal ve biyolojik atık miktarlarında artış gözlenecektir. Nüfusun sanayi tesislerine yakın olma isteği beraberinde belirli bölgelere yoğunlaşılmasına sebep olacak ve düzensiz kentleşme sorunları meydana gelecektir. Yaşanan çevresel kirlenmeler ve yapı bozuklukları insanların başka bölgelere göç etme zorunluluğunu doğuracaktır. Yaşanan iklim değişiklikleri ve aşırı hava olayları nedeniyle başka bölgelere göç etmek zorunda kalan insanlara çevre mültecileri denilmektedir. Bu kavram ilk defa 1985 yılında E. Hihnnawi tarafından BM için yazılan raporda ortaya atılmıştır. Bu kavrama göre çevre mültecileri, bulundukları bölgelerden hayatta kalmak, iklim değişikliği risklerinden uzaklaşmak ve kendilerine güvenli bir yaşam sağlamak için ayrılmak zorunda kalırlar. BM (UNEP) (1985) programına göre ise çevre mültecileri kavramı, doğal veya insan odaklı eylemlerden kaynaklanan, çevrenin verdiği zararlar yüzünden yaşamsal güvenlikleri tehlikeye düşüğü veya yaşam kalitelerinin büyük ölçüde kötüleştiği durumlar için bulundukları bölgeleri terk etmeye zorlanan insanlardır (UNEP 1985). Bilmedikleri bölgelere göç eden insanlar o toplumda, kültürel ve toplumsal, siyasi ve ekonomik problemlere sebep olacaklardır. Bu problemler göç sayısının artmasıyla birlikte bölgesel sorun olmaktan çıkıp uluslararası bir boyut kazanacaktır. Çevre mültecilerinin belirsiz durumlarının güvenceye kavuşturmak için problemleri çözme konusunda uluslararası kuruluşlar tarafından çevre hakkı kavramı ortaya çıkartılmıştır. UNESCO bu hakkı sivil-siyasal, toplumsal-ekonomik hakların dışında tutarak dayanışma ya da üçüncü kuşak hakları olarak sınıflandırmaktadır. Çevre sorunlarının sonucunda yaşanan göç problemlerinin sadece hak düzeyinde kalmaması ve eyleme geçirilmesi hususunda devletlere görevler düşmektedir (UNEP 2022). Düzensiz kentleşme ve göçle

sonuçlanan iklim değışikliklerinin irdelenmesi ve çözüm üretilmesi için bu çalışmada olduğu gibi daha önceki çalışmalarda da bu kategorilerle ilgili çalışmalara rastlanılmıştır. Literatür ayrıntılı bir şekilde incelendiği zaman tüm bu konularla ilgili daha önce de belirli sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Buna göre ekonomik etkilerle ilgili; Lukwale & Sife (2017), Geata et al., (2021), Yuan & Sin (2021) Garcia et al., (2021), Pu et al., (2021), farkındalık ve göç ile ilgili; Lukwale & Sife (2017), kentleşme ile ilgili; Zuraiddi et al., (2021), sosyal bilimlerle ilgili; Bakaç (2021), Chen et al., (2021), Garcia et al., (2021), Akerlof et al., (2022), Zuraiddi et al., (2021), enerji ile ilgili; Yuan & Sin, (2021), Osaze et al., (2020), Manigandan & Jayaraman, (2012), Yang et al., (2018), Pu et al., (2021), Bakaç (2021) yaptıkları çalışmalarda bu araştırmaya göre aynı doğrultuda sonuçlara ulaşmışlardır (Bakaç 2021; Chen et al., 2021; Gaeta et al., 2021; Garcia et al., 2021; Lukwale & Sife 2017; Manigandan & Jayaraman 2012; Osaze et al., 2020; Pu et al., 2021; Yuan & Sun 2021; Yang et al., 2018; Zuraiddi et al., 2021)

4. Sonuç ve Öneriler (Conclusion And Suggestions)

İklim değışikli günümüz dünyasının en önemli problemlerinden biridir. İklim değışikliği canlıları yakından ilgilendirir ve ayrıca sosyoloji, jeopolitik, ekonomi, siyaset gibi konular üzerinde de etki gösterir. Bütün dünyanın endişe içerisinde takip ettiği iklim değışikliğinin olumsuz sonuçları için acil önlemler alınmalı, etkilerini azaltacak eylem planları uygulamaya konulmalıdır. Eğer bu konuda harekete geçilmez ise telafisi olmayan sonuçlar ortaya çıkacaktır. İklim değışikliği günümüz itibarıyla insan geleceğini önemli ölçüde tehdit etmektedir. Eğer iklim değışikliklerinin potansiyel sonuçları hakkında bilgi sahibi olursak, gelecekte karşılaşılabilecek durumları tahmin etmiş oluruz. İklim değışikliği sağlık sorunları ve hava kirliliğine yol açar, verimli toprakların yok olmasına sebep olur, temiz su sorunu ve kuraklık yaratır, sıcaklık artışlarıyla birlikte orman yangınlarına neden olur, buzulları eritir, kasırga gibi aşırı hava olaylarına yol açar, ekolojik çeşitliliği yok eder, ekonomik ve sosyal alanda olumsuz etkiler meydana getirir. Tüm bu olumsuz sonuçlara dikkat çekmek, literatüre yeni bir kaynak daha kazandırmak, araştırmacılara yol göstermek amacıyla bu araştırma yapılmış ve Türkiye’de 2012-2021 yılları arasında üniversitelerin enstitü ve fakülte dergilerinde yayınlanan çalışmalar analiz edilmiştir. En çok tanımlayıcı türde olan bu çalışmalar yoğun olarak çevre bilimleri konularına eğilmiştir. Çevreye etkilerinin yanı sıra ekonomik sonuçlar ile ilgili ve sosyal bilimler alanında da öneriler getirmişlerdir. Son olarak 21. Yüzyılın en büyük problemlerinden biri olarak kabul edilen iklim değışikliğiyle mücadele edilerek dünyanın geleceği koruma altına alınmalı, iklime duyarlı azaltım ve uyum gibi eylem planları geliştirmeli ve çevre okur yazarlığı bilinci toplumlara aşılanmalıdır.

Retrospektif Analiz

ORJİNALLİK RAPORU

%3

BENZERLİK ENDEKSİ

%2

İNTERNET KAYNAKLARI

%0

YAYINLAR

%1

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

Submitted to Universidade de Brasília, UnB

Öğrenci Ödevi

%1

2

www.hacettepehemsirelikdergisi.org

İnternet Kaynağı

<%1

3

acikerisim.cumhuriyet.edu.tr

İnternet Kaynağı

<%1

4

www.acarindex.com

İnternet Kaynağı

<%1

5

Submitted to Hellenic Open University

Öğrenci Ödevi

<%1

6

www.researchgate.net

İnternet Kaynağı

<%1

7

dergipark.org.tr

İnternet Kaynağı

<%1

8

patents.google.com

İnternet Kaynağı

<%1

Alıntıları çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

Kapat

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat